

4 oktober 2026 verkondiging

Schriftlezing: Matteüs 5:1-16 (verkondiging over vs.13)

Gemeente van onze Heer Jezus Christus

We beginnen vanmorgen op die berg bij Jezus. Hij zit daar, zijn leerlingen om Hem heen. 'Jullie zijn het zout van de aarde,' zegt Hij tegen ze. 'Wij, zout van de aarde?' moeten ze gedacht hebben. 'Dit bij elkaar geraapte groepje volgelingen van de Heer...?' Dat was niet wat ze altijd gehoord hadden. Ze hadden geleerd: de Torah is het zout van de aarde. De leefregels van God maken het leven leefbaar. En als er mensen 'zout van de aarde' zouden zijn, dan toch de Farizeeën. Zij beschouwden zichzelf als zout van de aarde, de keurtroepen van het geloof in de God van Israël, zou je kunnen zeggen. En nu zegt Jezus dat wij zout van de aarde zijn? Dus wij, samen met al die andere mensen die waar ter wereld leven vanuit het geloof in Gods koninkrijk, wij zijn het zout...

En dan nog iets opmerkelijks. Jezus zegt niet: Jullie moeten zout gaan worden. Of: Ooit zullen jullie zout zijn. Nee, we zijn het al. Of we nu willen of niet, of we ons er zwaar van bewust zijn, of voor ons gevoel zomaar gewoon doen wat ons hart ons ingeeft om te doen, we zijn zout. En dan ook nog zout van de aarde. De hele schepping wordt een betere plek omdat wij zout zijn.

Wat is nu het meest opvallende van zout? Bij goed gebruik is het **onzichtbaar**.

En dat is interessant. We zijn in de kerk volop aan het nadenken over onze zichtbaarheid. Het is zelfs één van de pijlers van ons beleidsplan: groeien in zichtbaarheid. We willen het geloof niet binnen de kerkmuren houden maar kerk naar buiten zijn. Er moet toch iets te merken zijn van dat geloof van ons. Wat zien mensen buiten de kerk eigenlijk van ons geloof? Als Jezus zegt dat we licht van de wereld zijn, dan zijn we zichtbaar, maar het aardige van dat beeld van het zout is dat het onzichtbaar is. En dat spreekt ook wel weer aan dat je jezelf niet op de borst moet gaan kloppen. 'Kijk, mij eens mijn geloof handen en voeten geven!' Laten we wat dat betreft geen pretenties hebben. Zout is een onzichtbaar goedje. Het lost op in zijn omgeving. Het zout zelf zie je niet meer, maar de omgeving wordt er beter van.

Daar hebben we zo'n mooi plaatje van. U heeft het misschien al eens eerder gezien. Het is één van de krachtigste beelden die ik ken over de plek die je als kerkmens in de samenleving inneemt. Je zou kunnen zeggen: op zondagmorgen klonteren we bij elkaar maar daarna gaan we allemaal een kant op, we verspreiden ons, we gaan op in de stad Zoetermeer. Zoals zout in de soep. Op allerlei plekken leven we ons geloof. Dat hoeven dus helemaal geen kerkelijke activiteiten te zijn (waarin je weer samenklontert). Het kan zijn als vrijwilliger bij de schuldhulpmaatjes, in de wereldwinkel, bij Present. Maar ook in het werk wat je doet en de manier waarop je in je buurt meeleeft. Niet herkenbaar als christen - onzichtbaar - en toch zout!

Ik moet ook denken aan die kleine kerk in Bangladesh. 90-95% van de bevolking is moslim, 4-8 % hindoeïst, minder dan een half % is christen. Dan ben je toch volledig onzichtbaar? Maar net als zout, maken zij onzichtbaar het verschil in hun eigen omgeving.

Wat doet zout zoal?

Zout geeft smaak

Heb je wel eens zoutloos brood geproefd? Wij hebben dat vroeger thuis een keer gehad. De bakker had ons het verkeerde brood gegeven. Het zag er net zo uit als het bruine brood wat we altijd aten. Je zag echt geen verschil. Nietsvermoedend begonnen m'n broer en ik aan ons broodje kaas, maar o wat smaakte dat vies! We mochten er extra veel pindakaas op smeren, het zoutvaatje werd erbij gepakt, maar het hielp niet echt. Ik vond het verbijsterend dat zo'n klein beetje zout - je zag het niet eens – zoveel verschil maakte.

Hoe geven wij vanuit wat we van Jezus geleerd hebben smaak aan onze omgeving? Het eerste waar ik aan denk is: niet meepraten met de massa als de massa maar wat roept. Durf je eigen geluid te laten horen, ook als dat anders is dan wat je om je heen hoort. Durf je te laten inspireren door wat Jezus zegt. Zachtmoedigen beërven de aarde, dat zijn de mensen als het om hun eigen belang gaat een stapje terug kunnen doen, maar fel opkomen voor wie dat nodig heeft. Vredesstichters worden kinderen van God genoemd. Vrede gaat over een eerlijke plek voor ieder mens. Vrede sticht je niet met vuurwerk in een gemeentehuis en een brandbom voor wie jou vreemd is. Barmhartigen zullen barmhartigheid ondervinden. Het is dus niet fout om empatisch te zijn (zoals in Trumpkringen beweerd wordt). Die smaak moet geproefd worden in de samenleving. Wat is het een verademing als je iemand hoort spreken vanuit opbouwende waarden en niet vanuit woede, of berekening ('als ik dit zeg, is iedereen het met me eens'). Laten we daarin kleur bekennen, smaak maken.

Maar smaakmaken is ook een bezoekje brengen aan iemand die de hele dag alleen zit, aan huis gebonden. Even laten voelen dat diegene van waarde is voor God en ook voor ons. Dan smaakt de dag niet zo flauw meer.

En vergeet bij dat alles niet: teveel zout is vies en ongezond.

Zout gaat bederf tegen

Lang voor de uitvinding van de koelkast was al bekend dat zout maakte dat etenswaar langer houdbaar was. Het bederft dan niet zo snel. Daarom kwam er zout aan te pas in het OT als er een verbond gesloten werd. Het zout als symbool van de duurzaamheid van zo'n verbond, dat verbond moest staande blijven.

Wij zijn blijkbaar ook in staat om bederf tegen te gaan, zorgen dat het goed blijft. Hoe? Kwaadspreken is een vorm van bederf. Het geeft een ontmoeting iets 'ranzigs.' Iemand zegt iets vervelend over een ander. En of je nu wilt of niet, het gaat toch doorwerken, voor je het weet kijk je ook met een scheef oog naar die ander. Je kunt in plaats van je mond te houden ook gewoon zeggen : "Ik vind het moeilijk dat je dit zo over diegene zegt" Of: "Ik krijg een naar gevoel bij." Daarmee ga je bederf tegen.

Maar ik denk ook aan wat we zagen in dat filmpje van Bangladesh. Daarin gaat het heel letterlijk over bederf tegengaan. Hoe voorkom je dat een oogst bederft door een overstroming? Hoe voorkom je dat mensen door een cycloon overvallen worden? Deze rampen voorkomen, dan gaat het over klimaatverandering, dat is groot. Maar je kunt wel een waarschuwingssysteem opzetten bij cyclonen. En je kunt gewassen kweken op drijven constructies, zodat bij een overstroming de plantjes boven water blijven.

En zout doet nog meer. **Zout reinigt**

In de bijbel zie je dan ook dat offergaven gezouten werden, niet alleen een vleesoffer, maar ook reukwerk. De bedoeling was dat het daardoor gezuiverd werd. Ook water kun je zuiveren door zout. Elisa heeft dat een keer gedaan.

Zijn wij ook in staat om met wat we vanuit ons geloof meekrijgen reinigend, zuiverend te werken? Of wij dat zelf doen...? In elk geval heeft de boodschap van het evangelie reinigende zuiverende werking. Jezus zegt: Keer je om! Richt je op het koninkrijk van God! Laat je raken door zijn liefde. En bij God is vergeving. Kwaad blijft je niet achtervolgen. Je mag bij God opnieuw beginnen. Als je je schuld onder ogen ziet, echt berouw hebt van dat wat je fout gedaan, waar je die ander mee beschadigd hebt, tekort gedaan, dan is er een nieuw begin mogelijk. Als er iets reinigend is, dan is het wel dat. Iedere keer als er een kind gedoopt wordt, zien we het teken van die vergeving.

Dus we zijn als zout voor de aarde, betekent dat we onzichtbaar van alles betekenen. We kunnen smaakmakers zijn, bederf tegengaan en reinigend werken.

Zout is daarbij in de tijd van de Bijbel ook nog heel **kostbaar**.

Romeinse soldaten werden uitbetaald in zout. Ons woord soldij en salaris hebben met sal (zout) te maken. Al worden gelovigen soms met de nek aangekeken of zitten ze in de hoek waar de klappen vallen. Voor God ben je waardevol. Ook als een ander je niet opmerkt.

En, nog één interessante werking van zout. Als je door brandstof voor een vuurtje een beetje zout mengt, brandt het harder. **Zout werkt als katalysator**.

Vanuit ons geloof kunnen we processen in de samenleving versterken. De voedselbank bij voorbeeld is begonnen door gelovige mensen. Eigenlijk zou er geen eten weggegooid mogen worden als er ook mensen tekort hebben. Dat gevoel heeft iedereen. Maar wie het zijn christenen geweest die de voedselbank gestart zijn. En dat geldt ook voor de wereldwinkel. Zo kun je als gelovige maken dat een vuurtje wat er al is harder gaat branden.

Wij zijn zout voor de aarde. Dat is geen kwestie van een activiteitenlijst afwerken. Dat misverstand ligt wel een beetje op de loer met al die voorbeelden. Dat u denkt, wat moet ik nu gaan doen uit dat rijtje. Nee, wij zijn al zout, omdat we weet hebben van Gods liefde, omdat we mee hebben gekregen dat we oog moeten hebben voor elkaar, omdat we beseffen dat niet ons eigen belang altijd voor moet gaan, omdat we zelf van vergeving leven. Dat hele pakket bepaalt hoe je in de wereld staat en die wereld - op kleine schaal weliswaar - beïnvloedt.

Mooi! We zijn zout, niks meer aan doen. Ja, en dat is het dus ook weer niet helemaal. Want je bent zout, maar het is wel zaak dat je geen krachteloos zout wordt. Letterlijk staat er: 'dwaas zout.'

Hoe kan nu zout niet meer zout zijn? Waar moeten we nu voor oppassen, volgens Jezus? Daar kom je niet uit met dat vers 13. In het Markusevangelie (9:50) staat ook iets over het zout. *Zout is goed! Maar als het zout zouteloos wordt, waarmee moet je dat smaak geven? Behoud het zout in jezelf en bewaar onder elkaar de vrede* (leef met elkaar in vrede).

Bewaar de vrede onder elkaar. Zo houdt het zout zijn kracht. Als mensen die geloven in vrede met elkaar optrekken, is er ruimte voor de boodschap van koninkrijk. Je kunt je bezighouden met dat wat het belangrijkste is. En dan kan het niet anders of je bent zout. Onzichtbaar maak je het verschil. Amen.